

دیداریک له گهڙ خاتوو کلاویر

خاتوو کلاویر و له تیف هه لمهت

خاتوو کلاویر ئەو ژنه فەرهنسیییه که تیزی دکتۆراکهی له سهر شیعی هه وچه رخی کوردیییه و به ههر دوو زمانی کوردی و فارسی نووسیوییهتی و پێشکەشی بهشی کوردی کۆلیژی زمانه رۆژهه لاتیییهکانی زانکۆی سۆربۆنی کرد، خۆشهویستی ئەو خانمه بۆ کوردو کلتووری کوردی وایکردوه ناوی هاژه کلاویر بۆ خۆی ههلبژیریت و به زمانیکی کوردی پاراو بدوویی و بهشداریی له زۆریک لهو چالاکیانه دا بکات، که په یوه ندییان به کوردو کلتووری کوردیییه وه ههیه، ئەمەش پوختهی دیداریکه، که له گهڙ ناوبراودا ئەنجامدراوه.

*سهرهتا هه زده کهم خۆت بناسینی و دواتر ئیوه وهک ژنیکی فەرهنسی که په یوه ندییان له گهڙ رووناکبیری کوردیدا پهیدا کردوه و توێژینه وه و لیکۆلینه وه له سهر ئەم کلتوره ده کهن داواکارم بفرموون باس له وه بکهن که چۆن به رووناکبیری کوردی ئاشنا بوون؟

من هاژه کلاویرم و تیزی دکتۆراکهم له سهر شیعی هه وچه رخی کورد بوو، ده سال پێش ئیستا چووم بۆ تورکیا و تا نزیکه شاری (ماردین)ی کوردستانی تورکیا رویشتم، دواتر هاتم بۆ کوردستانی عیراق، ئەمەش یه کهمین جار بوو که له گهڙ کورددا رووبه روو بيمه وه، تا ئەوکاتەش ناوی کوردم نه بیستبوو، بینیم جلی کوردی زۆر جوانه، به تایبەتی جلوه رگی ژنانه کورد، بینیم که زمانی کوردی جیاوازو تایبەته له زمانهکانی ترو ههروه ها کلتوری کوردیش دواتر ویستم به کلتورو زمانی کوردی ئاشنایم، بینیم له زانکۆی زمانه رۆژهه لاتیییهکان له پاریس بهشی کوردیش ههیه و له وێ دهستم به خویندن کرد، نازانم چۆن بوو که ههزم له کلتووری کوردی کرد، به تایبەتی که کوردناسی له ئەوروپا زۆر کهمه، من دهمه وێ له میواردها کاربکهم و توێژینه وه له باره ی کلتوری کوردیییه وه بکهم، که یهک کلتووری جیاوازو تایبەته، به تایبەتی له ناوچه ی هه وراماندا که کلتووری ئەوێ زۆر دیرین و کۆنه و له وێ فیرگه و خویندنگه ی زۆر کۆن ههیه، دهمه وێ ئەو زانیاریانه په یادبکهم و بلاویان بکهمه وه، دهمه وێ بۆ ناساندنی زیاتری ئەده بیاتی کوردی به فەرهنسییهکان، ئەده بیاتی کلتوری کوردی بۆ زمانی فەرهنسی وه ربگێرم، چونکه کورد ئەده بیات و کلتووری تایبەتی خۆی ههیه، ههروه ها چه ندين چیرۆکی کورديم بۆ فەرهنسی وه ربگێراوه، هه رچه نده ده زانم ئەم کارانه کۆتاییان نایهت و درهنگ ئەنجامده درین، بۆ نمونه دهمه وێ له باره ی (لای لایه)ی ژنانه کورده وه توێژینه وه یه کی کۆمه لناسی بکهم، چونکه زۆر جوان و سه رنجراکیشه و ژنانه کورد کاتیک لای لایه ده کهن، ئەمکاره به شیوه یه کی شاعیرانه ئەنجام ده دن، ئەم لای لایه یه ش تایبەته به کورد، ههروه ها دهمه وێ له باره ی هه لپه رکیی کوردیییه وه توێژینه وه یه ک بکهم، چونکه به راستی شتیکی سه رنجراکیشه بۆ ئیمه و پێویسته

مرۆقه‌کان له سه‌رانسه‌ری دونیادا بزائن، که ئەم سه‌مایه‌ بۆچییه‌ و بۆچی ئەوه‌نده‌ گرنه‌گه‌. کوردو کوردناسی زه‌مینه‌یه‌کی توێژینه‌وه‌ی زۆر گه‌وره‌و فراوانی هه‌یه‌ .

*ئاماره‌ت به‌وه‌کرد که له زانکۆکانی فه‌ره‌نسادا، له‌وانه‌ سوڤوون، لقیکی کوردناسی هه‌یه‌، ده‌مه‌وئ له‌و باره‌وه‌ زیاتر بۆمان بدوێت؟

به‌لێ له‌ زمانناسی زمانه‌ روژه‌ه‌لاتیه‌کان، به‌شی زمانه‌کانی کوردی، تورکی، ئیتالی و هه‌موو زمانه‌کانی تری دنیا هه‌یه‌و زمانی کوردیش یه‌کیکه‌ له‌و زمانانه‌، چه‌ندین مامۆستا له‌م به‌شه‌دا وانه‌ ده‌لێنه‌وه‌، له‌وانه‌ خاتوو (جوین به‌ر) که فه‌ره‌نسییه‌، هه‌روه‌ها مامۆستا هه‌لکه‌وت هه‌کیم که خه‌لکی شاری خانه‌قینی کوردستانی عیراقه‌و مامۆستا خه‌سه‌ره‌و کرمانجی که خه‌لکی شاری سلێمانی کوردستانی عیراقه‌

*به‌ تیروانینی من میله‌ته‌ی فه‌ره‌نسا کوردیان خۆشه‌وێت، ئەگه‌ر کوردیه‌ک دۆستی گه‌وره‌ی هه‌بێت ئەوا میله‌ته‌ی فه‌ره‌نسییه‌و له‌به‌رئه‌وه‌شه‌، که په‌یه‌ه‌ندییه‌کی باش له‌ نیوان ئەو دوانه‌دا هه‌یه‌، زۆریک له‌ زانیان و لیکۆله‌رانی فه‌ره‌نسی له‌ باره‌ی کلتووری کورده‌وه‌ لیکۆلینه‌وه‌یان کردووه‌و ئەگه‌ر راستگۆیانه‌ داوه‌ری بکه‌ین، ده‌بینین ئەو لیکۆلینه‌وانه‌ی که ئیستا له‌باره‌ی کلتوری کورده‌وه‌ ده‌کرین، ئەنجامی مانده‌بوونی که‌سانیکه‌ که له‌ فه‌ره‌نساوه‌ بۆ کوردستان سه‌فه‌ریان کردووه‌ .ئیستا تۆ وه‌ک ژنیکی فه‌ره‌نسی، که په‌یه‌ه‌ندییه‌کی تاییه‌تیت له‌گه‌ل کلتوری کوردیدا هه‌یه‌و سه‌رقالی لیکۆلینه‌وه‌و ناساندنی نه‌ژادی کوردی، بۆ ئەوه‌ی ئەم نه‌ته‌وه‌ به‌ ئەوروپاوه‌ به‌تاییه‌ته‌ی به‌ فه‌ره‌نسا بناسینی، بۆ ئاینده‌ چ به‌رنامه‌یه‌کت هه‌یه‌و ده‌ته‌وئ چی بکه‌یت؟

به‌رنامه‌ی من به‌ده‌ست خواجه‌، خودا ده‌زانی به‌رنامه‌ی من چییه‌، به‌رنامه‌ی من، کارکردن و لیکۆلینه‌وه‌یه‌، ئومیده‌وارم له‌ ئاینده‌دا زیاتر سه‌ردانی شاره‌کانی کوردستانی عیراق له‌وانه‌ هه‌ولێرو سلێمانی بکه‌م، هیوادارم بتوانم له‌ زانکۆی سلێمانی کلتورو ئەده‌بیاتی کورد زیاتر فیڤیم، ده‌مه‌وئ بيم به‌ مامۆستای زمانی کوردی. ئاره‌زوومه‌ له‌ به‌شه‌ کوردیه‌کانی زانکۆکانی فه‌ره‌نسا هه‌موو پیکه‌وه‌ کاربکه‌ین و کۆبوونه‌وه‌و کۆنفرانسی تاییه‌ت به‌ کوردستان بکه‌ین.

*ناته‌وئ له‌م بواره‌دا نووسین ب‌لاوبکه‌یته‌وه‌؟

ئەگه‌ر تیزی دکتۆراکه‌م که ده‌رباره‌ی شیعی‌ی هاوچه‌رخ‌ی کوردیه‌یه‌و به‌ هه‌ردوو زمانی کوردی فارسی نووسراوه‌ ته‌واوبوو، ده‌مه‌وئ (ئه‌نترۆژی) زمانی کورد بسه‌لمینم. دواتر ده‌ست به‌ نووسینی چه‌ند وتاریک ده‌که‌م) لای لایه‌ی کوردی) ره‌نگه‌ کتیبیک بیت ده‌رباره‌ی خیزانی کوردو جوان ده‌بێت و چه‌ند مه‌سه‌له‌یه‌کی زۆری تیدا، دواتر ده‌مه‌وئ ده‌رباره‌ی (هه‌له‌په‌رکی) بنوسم.

*یه‌که‌مینجار که چاوتان به‌ هه‌له‌په‌رکی که‌وت، له‌ کوئ بوو؟

نه‌ه‌روزی سالی 1984بوو له‌ ئەنیه‌ستیتۆی کورد بوو له‌ پارێس، ئەوکات یه‌لماز گۆنای ده‌ره‌ینه‌ری گه‌وره‌ی کوردستانی تورکیا له‌وئ بوو.

*له‌ ئێران ئیوه‌ هه‌له‌په‌رکیتان نه‌دی؟

ئەمجاره‌ نه‌مبینی، به‌لام به‌ کاسیتی فیڤیو بینیم، له‌ کۆنگره‌ی (هه‌ورامانناسی) که له‌شاری سنه‌ ئەنجامدرا، له‌وێش هه‌له‌په‌رکی پێشکه‌شکرا، کاتیکی که‌ چووم بۆ شاری مه‌ریوان له‌ گۆندی دزلی کۆنگره‌یه‌کی رووناکییری هه‌بوو، له‌وێش هه‌له‌په‌رکی کرا، کورد به‌ هه‌له‌په‌رکی له‌گه‌ل زه‌میندا په‌یه‌ه‌ندی کردووه‌، کورد هه‌میشه‌ ده‌یه‌وێت له‌گه‌ل سه‌روشتدا بێت، هه‌رکاریک که ده‌یکات په‌یه‌ه‌ندی به‌ عیشق و سه‌روشته‌وه‌ هه‌یه‌، له‌ دونیای ئەواندا خۆشه‌ویستی گۆل و شاخ و به‌رد نکۆلی لێناکریت، بۆ نمونه‌ ده‌رباره‌ی گیاو گیانداران زۆر هه‌ستیاری، کاتیکی که‌ مرۆف به‌ عیشقه‌وه‌ کاریک ئەنجامده‌دات یان گۆرانییه‌ک ده‌لێت، هه‌سته‌ه‌کات که گیانیکی نویی به‌ به‌ردا ده‌کریت و سه‌وز ده‌بێته‌وه‌، ئەم واقیعه‌ به‌ شیوه‌یه‌کی زانستی سه‌لمینراوه‌.

سەرچاوه / گۆفاری ویرا، که له لایهن زانکۆی ئیلام سهوه چاپده کریت / ژ (2-1).